

Lotteri- og stiftelsestilsynet
Postboks 800
6805 FØRDE

Deres ref

Vår ref
25/7414-

Dato
5. mai 2026

Forskrift om tilskudd til frivilligsentraler (FOR-2022-06-30-1272) – korrigeret brev

Forskrift om tilskudd til frivilligsentraler (FOR-2022-06-30-1272) er evaluert i 2025 og Kultur- og likestillingsdepartementet ser det som nødvendig med en tolkningsuttalelse på bakgrunn av funn i evalueringen.

Tolkningsuttalelsen tydeliggjør formålet med ordningen, kommunenes sentrale rolle i forvaltningen av ordningen og involvering av frivillig sektor. Denne tolkningsuttalelsen utfyller og kommer i tillegg til tolkningsuttalelsen av 5. juli 2023. Dette brevet erstatter brev sendt 4. mai 2026.

Bakgrunn og funn i evalueringen

Tilskuddsordningen til frivilligsentraler er evaluert av Ideas2evicence på oppdrag fra Lotteri- og stiftelsestilsynet i 2025. Regjeringen innførte i 2022 en ny forskrift for tilskudd til frivilligsentraler, med mål om en forutsigbar, enkel og effektiv ordning med lokal forankring.

Formålet med evalueringen var å undersøke om det nye regelverket for tilskudd til frivilligsentraler fungerer etter hensikten, om det bidrar til å nå målene som er satt, hvilke effekter det har hatt, og hvordan det forvaltes.

Evalueringen viser at tilskuddsordningen i all hovedsak er utformet og forvaltet på en måte som støtter opp om intensjonene, og at kommunene og frivilligsentralene uttrykker tilfredshet med rammene som er satt. Imidlertid merker departementet seg at evalueringen viser at deler av regelverket tolkes ulikt. Dette har bidratt til stor variasjon i praksis, utfordringer i forvaltningen og press på rammevilkårene.

Evalueringen og Lotteri- og stiftelsestilsynets erfaring viser at et vidt formål og enkle formalkrav til frivilligsentraler og dagens fordelingsmodell av tilskuddet fører til at kommunene tar et mindre aktivt forvaltningsansvar enn forskriften legger til rette for.

Tilskuddsordningen er rammestyrte og budsjettammen fastsettes hvert år i statsbudsjettet. Vekst i antall sentraler presser tilskuddsbeløpet ned for hver sentral, noe som svekker forutsigbarhet og kan undergrave ordningens mål.

Tolking av § 7 bokstav a i lys av formålsbestemmelsen § 1

I vurderingen av om det kan gis tilskudd etter forskriftens § 7 bokstav a, skal det legges til grunn at tilskudd kun kan gis til «virksomhet som ligger innenfor forskriftens formål», slik dette er angitt i formålsbestemmelsen § 1. Denne lyder:

«Tilskuddsordningen skal bidra til å skape gode og forutsigbare rammevilkår for frivilligsentraler. Frivilligsentralene skal stimulere til frivillig innsats, være åpne møteplasser for befolkningen og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor».

Bestemmelsens annet punktum angir tre sentrale hensyn som tilskuddsordningen er etablert for å fremme:

- stimulering til frivillig innsats
- frivilligsentralen som åpen møteplass for befolkningen
- frivilligsentralen som bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor

Disse hensynene er samlet sett uttrykk for hvilken type virksomhet som anses å falle innenfor ordningens formål. Ved anvendelsen av § 7 bokstav a skal det derfor foretas en helhetlig vurdering av om frivilligsentralens virksomhet samlet sett ivaretar alle de tre hensynene.

Dersom virksomheten, etter en slik helhetsvurdering, ikke i tilstrekkelig grad ivaretar ett eller flere av hensynene, vil virksomheten kunne falle utenfor ordningens formål og dermed ikke oppfylle forutsetningene for tilskudd etter § 7 bokstav a. Kommunen skal i sin saksbehandling foreta en konkret og samlet vurdering av frivilligsentralens virksomhet opp mot disse hensynene. Hvordan hensynene ivaretas, kan variere ut fra lokale forhold, jfr. § 7 bokstav a siste del («tilpasset lokale forutsetninger og behov»).

Hensynene i § 1 er også relevante ved forståelsen og anvendelsen av forskriften for øvrig, og utgjør et sentralt tolkningsmoment ved praktiseringen av ordningen.

Kommunene kan bidra mer aktivt i forvaltningen av ordningen i tråd med § 6 og §7a

Forskriften skal gi kommunen en koordinerende funksjon i det lokale frivillighetsarbeidet, uten at kommunen styrer den frivillige aktiviteten i kommunen. Evalueringen konkluderer med at ordningen støtter opp om denne intensjonen. Rapporten viser også at kommunene har et betydelig handlingsrom, og kan bidra mer aktivt i forvaltningen av ordningen.

Det er kommunene som ifølge §3 og §6 som skal vurdere og bekrefte at frivilligsentralene de søker på vegne av oppfyller kravene for tilskuddet i § 7.

Kultur- og likestillingsdepartementet presiserer at kommunens handlingsrom etter forskriften er vidt innenfor ordlyden i § 7 bokstav a "*drive virksomhet i samsvar med formålet i forskriftens § 1, tilpasset lokale forutsetninger og behov*». Det er kommunene som best kjenner til sine lokalmiljø og dermed er mest egnet til å vurdere hvorvidt en sentral vil kunne ivareta hensynene i formålsbestemmelsen.

Forskriften legger ikke opp til at Lotteri- og stiftelsestilsynet skal kunne overprøve kommunens vurdering av om en sentral har drift i tråd med formålet, tilpasset lokale forutsetninger og behov. Det er bare kommunene som kan vurdere om lokale forutsetninger og behov for en frivilligsentral er oppfylt og kommunen som har myndighet til å søke tilskudd for enkelte sentraler og fatte vedtak om å avslå en søknad om tilskudd fra andre sentraler. Dette er i tråd med intensjonen i forskriften om å legge til rette for at kommunene kan drive en mer aktiv forvaltning av forskriften.

Endringer i søknadsgrunnlag som har konsekvenser for utbetaling av tilskudd

Søknadstidspunktet for kommunene er et halvt år før tilskuddsåret starter, for å gi forutsigbarhet og driftsmidler til sentralene så tidlig som mulig i driftsåret. Det medfører at kommunene i liten grad kan gjøre en reell vurdering av om kravene er oppfylt når de søker, spesielt for nye sentraler.

Kultur- og likestillingsdepartementet presiserer at kommunen etter § 11 i forskriften har en plikt til å undersøke om vilkårene er oppfylt i tilskuddsåret, og skal informere Lotteri- og stiftelsestilsynet dersom det er oppdaget endringer i søknadsgrunnlaget som får konsekvenser for utbetaling av tilskudd. Departementet vil oppfordre kommunene til å ta en mer aktiv rolle gjennom undersøkelsesplikten. Dette vil medvirke at kommunenes rolle og ansvar i tilskuddsordningen blir tydeligere.

Reell involvering av frivillig sektor

Kultur- og likestillingsdepartementet presiserer at kravet i forskriften § 3, om at kommunen skal involvere frivillig sektor ved opprettelse, nedleggelse og drift av frivilligsentraler, forutsetter reell involvering. Evalueringen viser at det er ulike oppfatninger av graden av involvering, og at frivillig sektor i enkelte tilfeller ikke blir involvert i tråd med forskriftens forutsetning, samtidig som det også finnes gode eksempler på samarbeid i praksis.

Forskriften stiller ikke krav til bestemte former for involvering, men Kultur- og likestillingsdepartementet forutsetter at kommunen legger til rette for prosesser som gir frivillig sektor en reell mulighet til å bli hørt i spørsmål av betydning. Det innebærer at ensidig informasjon, for eksempel i form av enkelte e-poster uten mulighet for dialog eller innspill, normalt ikke er tilstrekkelig. At frivilligsentralen er kommunal, endrer ikke plikten til involvering av frivillig sektor.

Med hilsen

Tonje Johansson (e.f.)
avdelingsdirektør

Charlotte Sætre
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer